KOOSTE SAAPUNEESTA PALAUTTEESTA JA SIIHEN LAADITUT VASTINEET

1.	**Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus**	**2**
2.	**Lapin liitto**	**5**
3.	**Luonnonvarakeskus**	**5**
4.	**Lapin maakuntamuseo**	**5**
5.	**Metsähallitus**	**6**
6.	**Paliskuntain yhdistys**	**7**
7.	**Oraniemen paliskunta**	**10**
8.	**Sattasniemen paliskunta**	**13**
9.	**Puolustusvoimat**	**17**
10.	**Rovakaira**	**18**
11.	**STUK**	**18**
12.	**Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin Piiri ry**	**18**
13.	**Traficom**	**21**
14.	**Väylävirasto**	**21**

1. LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Lausunto 12.5.2021	***Vastine 8.9.2026***
Liittyminen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn a) Pohjavesimallinnukseen ja pohjavesivaikutusten lieventämiseen sekä kaivannaisjätteiden karakterisointiin ja vesitaseen laskemiseen sekä tulosten käsittelyyn ja esittämiseen liittyi puutteita ja epävarmuuksia, joita ei oltu riittävästi käsitelty arviointiselostuksessa. Yhteysviranomainen katsoi puutteet niin oleellisiksi, että arviointia on täydennettävä. b) Valtatie 5:n siirto on osa Sakatin kaivoksen YVA-menettelyä, joten hankkeen luonteesta sekä suunnitellulle ja vaikutusten arvioinnille asetettavista vaatimuksista johtuen yleissuunnitelman laatiminen on tarpeetonta. c) Kaavan asiakirjoissa tulee olla riittävät tiedot toisessa menettelyssä tuotetuista selvityksistä ja vaikutusarvioinneista. Viittaukset YVA-asiakirjoihin eivät ole riittäviä.	a) Kaivosyhtiö on laatinut YVA-selostuksen täydennyksen 2023, jossa kaivannaisjätteiden karakterisointia ja vesitaselaskelmia on täydennetty. Pohjavesimallinnusta on täydennetty Natura-arvioinnin täydennyksen yhteydessä 2025. b) Sodankylän kirkonkylän osayleiskaavan muutoksella tutkitaan valtatien sijainti Sakatin osayleiskaava-alueen eteläpuolella. Aluevaraussuunnitelman tavoitteena on tarjota tarkempaa tietoa valtatien 5 uuden tielinjauksen vaikutuksista kaavaratkaisujen ja päätöksenteon tueksi. Samassa yhteydessä laaditaan aluevaraussuunnitelma myös kaivoksen yhdystiestä. c) Huomioidaan kaavaselostusta laadittaessa.
Luontoympäristö a) Kaavan vaikutuksia luontoarvoihin tulee arvioida uudelleen arviointiselostuksen täydentämisen jälkeen. b) Jokihelmisimpukan esiintymisestä ei ole kaava-alueelta kartoitettua. Tietoja tulee täydentää niillä alueilla, jossa hanke aiheuttaa muutoksia vesistöjen rantoihin, pohjaa, virtaamiin ja veden laatuun. c) Linnuston osalta arvokkaimmat elinympäristöt ja alueet on syytä merkitä kaavakartalle. d) Pohjavesialueita ja lähteitä koskevat kaavamääräykset ovat riittävät. Kaavatyössä ei kuitenkaan ole huomioitu puroja. Luonnontilaiset purot tulee osoittaa EK-alueilla ja puroja koskevasta kaavamääräyksestä tulee käydä ilmi, että puron luonnontilan muuttaminen on vesilailla kielletty. e) Kaavatyössä tulee huomioida täydennyspyynnön myötä mahdollisesti tuotettavat uudet aineistot ja merkitä kaavakartalle mahdolliset uudet lähde- ja purokohteet, sekä täydentää niiden osalta kaavaselostusta ja vaikutusten arviointia. f) Natura-lausuntoon viitaten, ei voida varmistua siitä, onko kaivoshankkeella Viiankiaavan suojeluperusteisiin merkittävästi heikentäviä vaikutuksia vai ei. Pohjavesimallinnusta ei ole tehty vaihtoehtojen VE1b, VE2a, VE2b, VE3a ja VE3b osalta, eikä em. vaihtoehtojen osalta voida riittävällä varmuudella poissulkea merkittävän heikennyksen mahdollisuutta. Kaavan vaikutuksia Viiankiaavan Natura-alueeseen ei ole siten riittävästi selvitetty.	a) Kaavan vaikutusten arviointeja luontoarvoihin on täydennetty YVA-arviointiselostuksen täydennyksen valmistumisen ja Natura-arvioinnin jälkeen. b) Jokihelmisimpukkaselvitystä on täydennetty kesänsyksyn 2021 aikana. Alueelta ei ole selvityksissä löytynyt jokihelmisimpukkaa. c) Linnustollisesti arvokkaat alueet merkitään kaavaan suojelualueiden ulkopuolella linnustoselvitysten tulosten perusteella. d) Luonnontilaiset purot osoitetaan kaavakartassa. Kesällä 2021 kaava-alueelle on tehty puroinventointi. Mahdolliset uudet lähteet ja purokohteet osoitetaan kaavakartassa ja kaavaselostusta täydennetään näiden osalta. e) Kaavaluonnos II kaavaselostus ja vaikutusten arvioinnit on laadittu valitun hankevaihtoehdon ja täydennettyjen aineistojen pohjalta. Natura-arvioinnin päivityksen yhteydessä laadittiin uusia tarkentavia selvityksiä ja päivitetty pohjavesimallinnus. Natura-arvioinnin päivitys valmistui 6.2.2025. Natura-arvioinnin täydennyksestä annettujen lausuntojen mukaan Natura-arviointi on asianmukaisesti laadittu ja riittävä sen arvioimiseksi, heikentääkö Sakatin monimetallikaivos yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Viiankiaavan alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Natura-vaikutusten arvioinnin päivityksen johtopäätöksenä merkittävää heikennystä ei voida poissulkea viiden Viiankiaavan Natura-alueen suojeluperusteena mainitun luontotyypin ja lajin osalta, joten alue ei pysy luontodirektiivin tarkoittamassa

	mielessä koskemattomana. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksyminen edellyttää valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 §:n nojalla tekemää päätöstä sekä soidensuojelulainsäädännön muutosta.
Alimmat rakentamiskorkeudet a) Kaavakartalla esitetyt korkeuslukemat näyttäisivät olevan N43 -korkeusjärjestelmässä eivätkä kaavamerkinnän selitteessä esitetyssä N60 -korkeusjärjestelmässä. b) Kaavaan tulee päivittää alimmat rakentamiskorkeudet rakennusvirtaamaan perustuvat määritysmenetelmän mukaisiksi ja tarkistaa päivitettyjen korkeuksien vaikutukset kaavassa osoitettaville uusille rakennuspaikoille. c) Tulva-alue ei voi olla ohjeellinen, vaan kaavamerkinnän (tu) tulee olla laskennallinen tulva-alue. Kaavamerkintään tulee lisäksi tarkentaa mitä tulvatilannetta tulva-alueen raja kuvaa.	a) Korkeuslukemat on tarkistettu ELY-keskukselta saadun aineiston mukaisiksi. b) Rakennusvirtaaman mukaiset vedenkorkeudet pyydettiin ELY-keskukselta. Alimmat rakentamiskorkeudet määritettiin aineiston perusteella ja merkittiin kaavakarttaan. c) Tulva-alueen ohjeellinen merkintä on voimassa olevan osayleiskaavan mukainen. Tulva-alueen merkintää ja määräystä täsmennettiin uuden tiedon perusteella.
Kulttuuriympäristö Rakennetun kulttuuriympäristön vaikutusarviointia pidetään riittävänä. ELY-keskus viittaa muinaisjäännösmerkintöjen ja -määräysten osalta Lapin maakuntamuseon lausuntoon.	Merkitään tiedoksi.
Kaavamerkinnät ja -määräykset a) Viiankiaavan SL-merkinnän kaavamääräykseen tulee tarkentaa alueen suojeluperusteet. Tulisi harkita Natura 2000-verkostoon sisällytettyjen alueiden sisällyttämistä SL-merkintään. b) Yksityisten luonnonsuojelualueiden osoittaminen omalla suojelumerkinnällä, jolloin kaavamääräykset voisivat olla rauhoituspäätösten mukaiset. c) Kaivosalue EK-1 on osoitettu varsin laajana ja samalla aluerajauksella kaikissa hankevaihtoehdoissa huolimatta toimintojen erilaisesta sijoittumisesta. Kaavamerkinnän perusteella jää epäselväksi, mihin kaivostoiminnan käyttöön EK-1 -alue on tarkoitettu. Edellyttääkö kaivostoiminta niin laajaa EK-1 -aluevarausta kuin mitä on esitetty. d) Maanalainen kaivos ek-ma on myös osoitettu erittäin laajana. Sakatin esiintymä ja vinotunnelin vaatima alue sijoittuvat huomattavasti pienemmälle alueelle, eikä YVA-selostuksessa tai Natura-arvioinnissa ole osoitettu mitään toimintaa muualle kuin esiintymän alueelle. Pohjavesivaikutusten arvioinnissa on huomioitu vain Sakatin esiintymään johtava vinotunneli ja esiintymän alueella olevat tuotantotunnelit. Muuta maanalaisen rakentamisen määrää tai laajuutta ei ole selvitetty. Maanalaisen kaivoksen aluevarauksen tulee perustua riittäviin selvityksiin huomioiden maan alle sijoitettavat rakenteet.	a) Selvitettiin luonnonsuojelualueen ja Natura-alueen erot ja suojelualueen laajentamisen toteutus. Täydennettiin Viiankiaavan SL-alueen kaavamääräystä suojeluperusteilla. b) Merkitään yksityiset suojelualueet SL-1-merkinnällä ja määräyksellä. c) Vireillä olevan Sakatin kaivosalueen vaihemaakuntakaavan kaivosalue (EK-1) ja kaivosalue, joka varataan kaivostoiminnan tukialueeksi (EK-2) ovat ohjanneet osayleiskaavan kaivosalueen rajauksia. Kaavaluonnokseen II tarkennettiin EK-1 ja ek-ma -alueiden rajat. Kaavaluonnoksen II lähtökohtana on valitun vaihtoehdon mukainen kaivosalue, jonka vaikutukset on arvioitu YVA-selostuksessa, Natura-arvioinnin täydennyksessä sekä osayleiskaavassa. Siihen kuuluvat kaivoksen lisäksi mm. maanalaiset tunnelit ja huoltoalueet, rikastamo, rikastushiekka-alueet, vesienkäsittely alueet, huolto-, varikko- ja toimistoalueet, melun- tai muun ympäristövaikutuksen torjuntaan tarpeelliset alueet. Lisäksi muodostetaan kaivoksen apualueet. Kaivosalue ja apualue perustetaan kaivoslain mukaisessa menettelyssä. Osayleiskaavassa kaivos- ja apualueet voidaan osoittaa maanpäällisenä pääkäyttötarkoitusta osoittavana aluevarauksena tai viivamerkinnällä maanpäällisenä tai maanalaisena aluevarauksena. d) Kaavaluonnokseen II tarkennettiin EK-1 ja ek-ma -alueiden rajat. Ne perustuvat Sakatin vaihemaakuntakaavaan, tarkentunee-

e) Luonnonsuojelulailla kansallisesti rauhoitettujen kasvilajien ja EU:n luontodirektiivin perusteella suojeltujen lajien esittäminen kahdella erillisellä oikeusvaikutteisella kartalla on perusteltua ottaen huomioon kaava-alueella sijaitsevien lajiesiintymien määrä.	seen hankesuunnitelmaan ja sen vaikutusten arviointiin, jotka esitettiin YVA ja Natura-arvioinnin täydennyksessä ja osayleiskaavan selostuksessa.
f) Yleiskaavamääräyksissä todetaan lajisuojelun yhteydessä, että yleiskaavakartassa 2 esitettyjen rauhoitettujen kasvilajien poikkeamisesta on säädetty luonnonsuojelulain 48 §:ssä. ELY-keskus esittää, että yleismääräyksestä poistetaan sana ”mahdollisesta”.	e) Lausunto merkitään tiedoksi. f) Kaavamääräyksestä poistetaan sana "mahdollista".
g) Kaavamerkintöjä sl-1 ja sl-2 säätelee sama lainsäädäntö. Kaavamerkintöjen yhtenäistämiseksi myös kaavamääräystä sl-1 tulisi avata samoin kuin on tehty sl-2 määräyksessä.	g) Kaavamääräystä täydennettiin huomioiden lainsäädännön ajantasaisuus.
h) Rantavyöhykettä/-aluetta ei ole merkitty, eikä yleismääräyksestä käy ilmi, miltä kaavaluonnoksen alueilta rakennusoikeudet on siirretty.	h) Rakentamisrajoitus sidotaan ranta-alueen kaavamääräykseen. Kaavakartalle merkitään ranta-alue, jonka alueella rakennusoikeus on siirretty RA alueille.
i) Yleismääräyksen mukaan muilla rantavyöhykkeen osilla rakentaminen on kielletty. Näillä alueilla on siten voimassa MRL 43.2 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Ilman yksiselitteistä määräystä eli rakentamisrajoitusta yleiskaava ei voi olla rakentamiseen osoitetuilla alueilla suoraan rakentamista ohjaava, joten edellä mainituilta osin kaavamääräyksissä tulee viitata MRL 43.2 §:ään.	i) Täydennetään kaavamääräystä viittauksella AKL 43.2 §:n rakentamisrajoitukseen.
j) Kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä puhutaan vaihtelevasti kantatilasta ja kantatilaselvityksestä, yleismääräyksessä emätilaselvityksestä. Termit on syytä yhdenmukaistaa.	j) Kantatila, kantatila- ja emätilaselvitys termit yhtenäistetään.
k) MU-1 -kaavamerkintää koskee myös maisematyölupavaade. ELY-keskus huomauttaa, että maisematyölupavaade ei MRL 128 §:n mukaan voi koskea puiden kaatamista yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulla alueella.	k) Voimassa olevassa Kelujärvi-Rajalan rantaosayleiskaavassa määrättiin MU-1 alueen maisematyöluvasta. MRL 128 §:n maisematyölupa ei koskenut puiden kaatamista maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, mutta ohjaa muita maisemaa muuttavia toimia. Muutetaan määräys MRL 128 §:n mukaisesta maisematyöluvasta RaKL 53 §:n toimenpiderajoitukseksi MU-1 -alueilta.
l) Käytännössä koko kaivosalueen rakentaminen ratkaistaisiin yleiskaavassa. Kaavaselostusluonnoksessa puhutaan tarvittaessa merkittäville rakentamisen alueille kohdistuvista asemakaavoista. Tarkemmin em. merkittäviä alueita ei ole määritelty, eikä osayleiskaavaluonnoksessa ole osoitettu asemakaavoitettavia alueita. Kaava-asiakirjoista ei ilmene, missä vaiheessa ja mitkä alueet on tarkoitus asemakaavoittaa. Tästä osin yleiskaavan ja tulevan asemakaavoituksen suhdetta on tarpeen täsmentää.	l) Uuden rakentamislain mukaan rakentamislupien tarve on laajentunut. Asemakaava-alue on suunniteltu niin, että se ohjaisi kaikkea tehokasta ja ympäristöön vaikuttavaa rakentamista Kuusivaarassa ja sen ympäristössä. Sodankylän kunta on päättänyt asemakaavan tarpeesta AKL:n mukaisesti ja käynnistänyt asemakaavan laatimisen.
m) Seveso III -direktiivin konsultointivyöhyke on tunnistettu räjähteiden varastointialueen osalta kaivosalueella asianmukaisesti.	m) Tarkistetaan Seveso III -vyöhykkeet. Vyöhyke merkitään osayleiskaavaan ohjeellisena merkintänä, koska Tukes määrittelee sen tarkemmin kaivos- tai kaivosturvallisuussuunnitelman mukaisesti. Alue voi muuttua toimintojen sijoitusten muuttuessa.

2. LAPIN LIITTO

Lausunto 21.4.2021	***Vastine***
Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 tulee huomioida kaavoituksessa. Kaivosalueella on vireillä myös Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava on kuulutettu vireille 1.10.2020. Vaihemaakuntakaavan aikataulu riippuu YVA:n ja sen perustellun päätelmän aikataulusta. Kaivoshankkeen YVA-menettely on käynnistynyt tammikuussa 2018. Vaihemaakuntakaavassa käsitellään kaivostoimintaan liittyviä teemoja, alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteita. Vaihemaakuntakaava voimaan tullessaan kumoaa maakuntakaavan niiltä osin kuin uudessa kaavassa osoitetaan muutoksia. Tavoitteena on, että kaava olisi Lapin liiton valtuustossa hyväksyttävänä toukokuussa 2022. Osayleiskaavan valmisteluaineisto toimii hyvänä pohjana suunnittelulle ja sopeutuvan maakunnan suunnitteluun sekä Pohjois-Lapin maakuntakaavojen tavoitteisiin.	Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 palautettiin uudelleen valmisteluun niin, että Jäämerenrata poistetaan kaavasta. Vastaavasti rata poistettiin myös osayleiskaavasta. Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 on saanut lainvoiman 20.3.2026. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaa on valmisteltu siten, että Lapin liiton hallitus hyväksyi 13.5.2026 vastineet julkisessa kuulemisessa saatuihin muistutuksiin sekä vastineiden perusteella täydennetyn vaihemaakuntakaavan ehdotuksen. Hallitus totesi, ettei kaavaa esitetä valtuustokäsittelyyn ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen päätöksen. Hallitus päätti lähettää ympäristöministeriöön valmisteltavaksi hakemuksen koskien luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista valtioneuvoston päätöstä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksymiseksi Viiankiaavan Natura 2000 -alueen alla ja läheisyydessä. Osayleiskaava voidaan hyväksyä vaihemaakuntakaavan hyväksymisen jälkeen, kun vaihemaakuntakaava on kuulutettu voimaan.

3. LUONNONVARAKESKUS

Lausunto 28.4.2021	***Vastine***
Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

4. LAPIN MAAKUNTAMUSEO

Lausunto 26.4.2021	***Vastine***
Kaavamerkinnät a) Kohteiden sm-k/1 (Sahasuvanto), sm-k/2 (Puolakka), sm-k/7 (Kelukoski) ja sm-k/8 (Ulkusijankangas S) muinaisjäännösalue on niin laaja, että niiden suojelumerkintöjen esittäminen alueena on tarkoituksenmukaista kaavakartassa ja merkintöjä tulee näiden kohteiden osalta korjata niin, että sm-merkintä esitetään alueena kuten muinaisjäännösrekisterissä. b) Kohteet sm-k/1, sm-k/3 ja sm-k/4 ovat kaikissa kaavavaihtoehdoissa jäämässä kaivos- tai kaivosteollisuusalueen sisäpuolelle. Muinaisjäännökset tulee ottaa huomioon rakennusten sijoittelussa siten, että niiden säilymistä ei vaaranneta. c) Kohteen sm-k/5 (Porokodanpalo) alueelle on esitetty kahta loma-asuntoaluetta. Kaavaa tulee korjata niin, ettei muinaisjäännösten kohdalle esitetä rakentamista.	a) Korjataan kaavakarttaan. b) Korjataan kaavakarttaan. c) Kaivosalueelle (EK-1 ja EK-2) sijoittuvat rakennusoikeudet on poistettu Muinaisjäännösten kohdalle ei esitetä rakentamista. d) Korjataan kaavakarttaan.

d) Kaavamerkinnöistä puuttuu kohde Kärväslampi, kivikautinen asuinpaikka. e) Kohde sm-k/8 on kaavamerkinnöissä virheellisesti nimetty Ulkusijankankaaksi. Kohteen nimi tulee korjata muotoon Ulkusijankangas S. f) Kaavamerkintöihin tulee muinaismuistokohteen selostukseen liittää maininta, että kohteen nimen perässä oleva suluissa oleva numero viittaa kohteen muinaisjäännösrekisterin tunnukseen. g) Kaavamerkinnöissä oleva maininta kajoamisluvasta tulee poistaa.	e) Korjataan kaavakarttaan. f) Kaavamerkintöihin lisätään maininta. g) Kaavamerkinnöistä poistetaan maininta kajoamisluvasta.
Jos kaavan toimeenpaneminen tulee koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä, on aiheesta ilmoitettava Museovirastolle ja järjestettävä kaavaneuvottelu.	Merkitään tiedoksi.
Yleiskaava-aineistossa esitettyä rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman vaikutusarviointia voidaan pitää riittävänä.	Merkitään tiedoksi.

5. METSÄHALLITUS

Lausunto 28.4.2021	***Vastine***
Metsähallitus toivoo kunnan huomioivan sen, että kaavaratkaisun sekä vaikutustenarvioinnin riittävyyden arviointi on tosiasiallisesti mahdollista vasta kun toteutettavaksi valittu vaihtoehto on selvillä.	Valmisteluaineistosta ensimmäisessä kuulemisessa esitettiin 6 hankevaihtoehtoa kaavaluonnoksina ja vaikutusten arvioinneissa tukeuduttiin YVA-menettelyn tuottamaan tietoon. Osayleiskaavan luonnos II perustuu YVA- menettelystä annetun perustellun päätelmän jälkeen tarkentuneeseen hankevaihtoehtoon, joka on huomioitu myös Natura-arvioinnin täydennyksessä. Lisäksi osayleiskaavan luonnokset II perustuvat myös aihemaakuntakaavassa tehtyihin ratkaisuihin ja niiden vaikutusten arviointeihin.
Menettelyjen yhteensovittaminen Koska Sakatin osayleiskaavan hyväksyminen edellyttää, että Sakatin vaihemaakuntakaava on hyväksytty, olisi kaavojen valmisteluaineiston nähtävilläpitokin ollut tarpeen yhteensovittaa. Metsähallitus toivoo, että tämä huomioidaan kaavaehdotuksen valmistelussa ja nähtäville asettamisessa. Osayleiskaavaehdotuksen jatkovalmistelussa tulee odottaa arviointiselostuksen täydennystä ja yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää. Metsähallitus on antanut Natura-arvioinnista lausunnon, ettei laadittua arviointia voi pitää asianmukaisena ja arviointia tulee täydentää. Natura-arvioinnin täydentämistarpeet on huomioitava osayleiskaavaprosessin etenemisessä.	Osayleiskaavan valmistelussa ja nähtäville asettamisessa on huomioitu menettelyjen yhteensovittaminen vaihemaakuntakaavan kanssa. Lapin liiton hallitus hyväksyi 13.5.2026 vastineet julkisessa kuulemisessa saatuihin muistutuksiin sekä vastineiden perusteella täydennetyn vaihemaakuntakaavan ehdotuksen. Vaihemaakuntakaava on edennyt osayleiskaavan II kaavaluonnoksen valmisteluaineistojen valmistelun edellä. Ennen osayleiskaavan II kaavaluonnoksen aineistojen valmistelua hankkeen YVA-selostusta on täydennetty ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on myös saatu v. 2023 sekä Natura-arviointia on täydennetty v. 2025.
Kaavamerkinnät ja -määräykset a) Kaava-asiakirjoissa ei esitetä perustelua sille, miksi YVA-selostuksessa ”hankealueena” esitetty alue on kokonaisuudessaan määritelty kaivosalueeksi. Kaivosalue ei saa olla suurempi kuin mitä kaivostoiminta välttämättä edellyttää. Kaivosaluetta koskeva aluevarausmerkintä on kaikissa hankevaihtoehdoissa samanlainen,	a) Tarkennetaan kaavaluonnoksessa II. Osayleiskaavan luonnos II perustuu YVA:n perustellun päätelmän, hankkeen Natura-arvioinnin ja vaihemaakuntakaavan ratkaisuihin ja vaikutusten arviointeihin.

vaikka hankevaihtoehtojen maanpäälliset aluetarpeet ovat hyvin erilaiset. b) Metsähallitus pitää hyvänä, että ohjeellinen aita -merkinnällä osoitetaan aidattavaksi tarkoitettu alue. On tärkeää, että kaavassa varmistetaan kulku kaivosalueeksi varatulta alueelta soidensuojelualueelle. c) Osa-aluemerkinnällä maanalainen kaivosalue (ek-1) osoitetaan kaavassa huomattavasti laajempaa aluetta, kuin Sakatin pääesiintymän ja NE-satelliittiesiintymän louhiminen sekä vinotunnelivaihtoehtojen toteuttaminen edellyttävät. Kyseisellä kaavamerkinnällä voidaan osoittaa maanalainen kaivos vain siinä laajuudessa, kuin mitä vaikutukset on tosiasiallisesti arvioitu. d) Metsähallitus pitää tärkeänä, että moottorikelkkaura on osoitettu valmisteluvaiheessa ohjeellisella merkinnällä ja kaavoituksen yhteydessä tutkitaan mahdollisuutta siirtää ura kokonaan suojelualueen ulkopuolelle. e) Kuusivaarasta lähtevä tieyhteys esitetyn EK-1-alueen läpi M-alueelle Jalaskaartoon tulee turvata ja tämä tieyhteys merkitä asianmukaisesti myös tuleviin kaavapäätöksiin. Kaava-asiakirjoihin tulee sisällyttää myös lähtökohta, että kaivostoiminnasta vastaavan tulee kustannuksellaan rakentaa korvaavat tielinjaukset niin, että po. tieyhteys säilyy.	b) EK-2 aluetta ei saa aidata. Aitaamismääräys koskee kaivosteollisuusaluetta EK-1 alueella. Moottorikelkkailu-uralle osoitetaan paikka kaivosalueen aidan ulkopuolelle. Kulkua soidensuojelualueelle ei rajoiteta. Kaivosluvassa määritellään, miten kaivoksen rakenteet ja toiminnot aidataan. Aitojen sijoittamisesta neuvotellaan Paliskunnan kanssa poronhoitolain mukaisissa neuvotteluissa. Aitaamisen tarve saattaa muuttua kaivoksen eri vaiheissa. c) Tarkennetaan kaavaluonnoksessa II. d) Nykyinen moottorikelkkailu-uran reittiä on muutettu EK-1-alueella. Viiankiaavalle nykyinen ura on merkitty voimassa olevan osayleiskaavan mukaisesti. Lisäksi SL- alueen ulkopuolelle on merkitty moottorikelkkareitin yhteystarve, joka pää yhtyy nykyiseen reittiin. e) Kulkuoikeus Jalaskaartoon turvataan osoittamalla kulkuyhteys kaavakartassa. Yhtiö neuvottelee lisäksi maanomistajien kanssa kulkuyhteyden järjestämisestä Jalaskaarkoon etelästä.
Kaavaselostus a) Kappaleessa (2.2.3) on tarpeen todeta, että kaivoshanketta koskeva Natura-arviointi on toteutettu luonnonsuojelulain 65.4 §:n mukaisesti ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä. b) Kappaletta (2.4.4) on tarpeen päivittää, että Metsähallitus on vuoden 2020 alussa ilmoittanut kunnostavansa Viiankiaavan luoteisosassa sijaitsevan luontopolun pitkospuuosuuksia noin 2,5 km verran.	a) Natura-arviointia on täydennetty vuonna 2025. b) Korjataan selostusta, koska Viiankiaavan luontopolun rakenteet on korjattu.

6. PALISKUNTAIN YHDISTYS

Lausunto 30.4.2021	***Vastine***
Maakuntakaavojen ohjaus on otettava huomion kaivoshankkeen osayleiskaavaa laadittaessa. Vaihemaakuntakaavan luonnos ei ole vielä ollut nähtävillä, mikä vaikeuttaa osayleiskaavasta lausumista sen ohella, että YVA:sta ja Natura-arvioinnista ei ole viranomaisten päätelmiä tai lausuntoja käytettävissä.	Lapin liiton hallitus hyväksyi 13.5.2026 vastineet julkisessa kuulemisessa saatuihin muistutuksiin sekä vastineiden perusteella täydennetyn vaihemaakuntakaavan ehdotuksen. Vaihemaakuntakaava on edennyt osayleiskaavan II kaavaluonnoksen valmisteluaineistojen valmistelun edellä. Ennen osayleiskaavan II luonnoksen laatimista YVA-arviointiselostusta on täydennetty sekä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on saatu. Lisäksi Natura-arviointia on täydennetty. Osayleiskaavan luonnos II on laadittu vasta tämän jälkeen, kun hankkeen vaikutuksia koskevat selvitykset ja arvioinnit

	ovat olleet riittäviä suunnitteluratkaisujen perustaksi.
Poronhoito on Sodankylässä merkittävä elinkeino ja sen oikeudet ja toimintaedellytykset on turvattava kaavaratkaisulla. Kaivoslain (621/2011) 50 §:n mukaan malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.	Huomioidaan kaavoituksessa ja jatkosuunnittelussa.
Hankkeen vaikutukset poronhoidolle a) laidunten väheneminen suoraan kaivostoimintojen alle, sekä epäsuorasti laajemmalta alueelta estevaikutuksen ja häiriövaikutuksen vuoksi b) porojen kulkureitit muuttuvat tai estyvät c) poronhoitotöiden vaikeutuminen ja lisääntyminen d) poroaitarakenteita menetetään joko suoraan tai epäsuorasti e) porovahingot kaivosalueella: etenkin hirvaita ja härkiä kulkee kaivokselle kesällä räkkäsuojaan, jopa silloin kun kaivosalueet ovat aidattuja. f) kaivosalueella liikkumisen riski poronhoitajille g) Porojen liikennevahingot lisääntyvät. Ainakin Kittilän kaivoksella on havaittu porokolareiden lisääntyminen kaivostoiminnan alkamisen jälkeen. Mikäli Sakatin kuljetukset suuntautuvat Kemijärven suuntaan valtatielle 5, aiheuttaa se todennäköisesti suuria liikennevahinkoja Oraniemen paliskunnalle ja mahdollisesti myös Pyhä Kallion paliskunnalle. h) vaikutukset porotalouteen ja sosiaaliset vaikutukset: Huoli elinkeinon jatkuvuudesta ja poronhoidon taloudellisen kannattavuuden heikkeneminen i) pölyn aiheuttamat vaikutukset j) yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa k) voimajohdon vaikutukset porolaitumiin, laidunten käyttöön ja poronhoidon toimintaan	a) Häiriöalueet on huomioitu poronhoidon täydennysselvityksessä sekä kaavan vaikutusten arvioinnissa. b) Eteläisen yhdystievaihtoehdon toteutuessa Kitisen ja Kuusivaaran tehdasalueen välille ei ole suunniteltu rakenteita, jotka estäisivät porojen liikkumisen. c) Merkitään tiedoksi. d) Vapaaehtoisesta poronhoidon rakenteiden korjaamisesta tehdään suunnittelua ja sovitaan yhteistyöryhmässä. Mahdollisia haittavaikutusten korvaamisia käsitellään viranomaisten toimesta kaivoslupaprosessissa. e) Aitauksesta neuvotellaan paliskunnan kanssa. Kaavassa määrätään kaivosalueen aitaamisesta. f) Merkitään tiedoksi. g) YVA:ssa on arvioitu rikastekuljetusten vaikutukset sekä VT4 että VT5 kautta. Päätös kuljetusreitistä tehdään myöhemmin. h) Kaavassa määrätään poronhoidon kehittämis- ja toimintaedellytysten turvaamisesta. i) Pölylaskeuman vaikutuksista porojen ravintoon tehtiin selvitys, joka on huomioitu poronhoidon täydennysselvityksessä (kaavaselostuksen liite 9). j) Yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa on arvioitu YVA-menettelyssä, kaivoksen vaihemaakuntakaavassa sekä poronhoidon erillisselvityksessä. k) Voimajohdon rakentamisesta on laadittu ympäristöselvitys ja sen yhteydessä on neuvoteltu paliskuntien kanssa. Voimajohdon vaikutukset on huomioitu poronhoidon erillisselvityksessä.
Oraniemen Paliskunnan näkemys on, että kaiken kaikkiaan hanke aiheuttaa paliskunnan poronhoidolle huomattavaa haittaa. Sattasniemen paliskunta katsoo, että mikäli hankkeen pölystä aiheutuu sellaista haittaa, ettei poroja voida turvallisesti tarhata tai paimentaa alueella,	Paliskunnan kanssa neuvotellaan lieventämistoimista. Pölylaskeuman vaikutuksista porojen ravintoon tehtiin selvitys, joka on huomioitu poronhoidon täydennysselvityksessä.

aiheutuu paliskunnan poronhoidolle huomattavaa haittaa.	
Osayleiskaavoitettavaksi valittavan vaihtoehdon tulee olla sellainen, joka aiheuttaa alueen poronhoidolle ja luonnolle vähiten haittaa. Vähäisimmän haitan selvittäminen ympäristölle on vielä kesken, joten siihen kantaa ottaminen ei ole täysin mahdollista.	Kaivoshanketta on jatkosuunnittelussa kehitetty siten, että hankkeen ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäiset ja toteuttamistapa Viiankiaavan Natura-alueen kannalta paras mahdollinen. Jatkosuunnittelussa on huomioitu myös poronhoidon edellytykset mahdollisuuksien mukaan. Kaavaluonnos II:n vaikutusten arvioinnit on laadittu valitun hankevaihtoehdon ja täydennettyjen aineistojen pohjalta.
Vähiten haittaa Oraniemen paliskunnalle aiheuttaisi vaihtoehto VE1b. Vähiten haittaa Sattasniemen paliskunnalle aiheuttaisi vaihtoehto VE1a.	YVA-menettelyn päätyttyä hankesuunnittelua on jatkettu ja suunnittelussa on huomioitu YVA- ja Natura-menettelystä saadut arviointitulokset, yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä sekä annetut lausunnot ja mielipiteet. Hankkeen toteutustavaksi on valikoitunut hankevaihtoehto VE1a, jolla on vähäisimmät vaikutukset Natura-alueeseen ja, jonka teknistä toteutusta on kehitetty eteenpäin YVA-menettelyssä tarkastellusta. Toteutustavan valintaa ja suunnittelua on ohjannut ympäristövaikutusten ohella myös tekninen toteutettavuus.
Kaavamerkinnät ja -määräykset a) EK-1 alue -merkinnän tulee olla mahdollisimman suppea b) EK-1 alueelle on annettu ohjeellinen aitamääräys: Aidan tulee suojata kaikki poroille vaaralliset toiminnot, kuten teollisuusalue, rikastushiekka-altaat ym. Tästä tulisi antaa määräys, jos aidan sijainti jää ohjeelliseksi. c) Purkuputki tulee määrätä maan alle sijoitettavaksi. d) meluntorjunta Sattasen kylän suuntaan e) Jäämerenrataa ei tule merkitä kartalle. f) M-alueen eli maa- ja metsätalousvaltaisen alueen muuttaminen metsätalous- ja poronhoitovaltaiseksi alueeksi. g) ph-merkintöihin liittyy maakuntakaavassa määräyksiä, jotka myös tulee sisällyttää osayleiskaavaan. h) syytä antaa yleinen kaavamääräys poronhoidon edellytysten turvaamisesta eri toimintojen tarkemmassa suunnittelussa esim. ”Kaivostoiminnan, sen vaatimien toimintojen ja muun osayleiskaava-alueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset mm. estämällä laidunalueille aiheutuvaa häiriötä.”	a) EK-1 aluetta tarkistettiin valitun vaihtoehdon mukaiseksi. EK alue on jaettu EK-1 ja EK-2 alueeksi. EK-2 alueen määräys: Kaivostoiminnan tukialue. Maanalaiseen kallioperään saa sijoittaa kaivoksen maanalaiset yhdystunnelit ja kaivostoiminnan kannalta tarpeelliset tilat. Maanpäälliset alueet varataan haitallisten ympäristövaikutusten kuten melun ja maisemahaitan torjumiseen sekä poronhoitoon. Alueella on säilytettävä riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke. Aluetta ei aidata. b) Aitaamismääräyksiä tarkennetaan. Mainitut alueet tullaan aitaamaan. Aidan paikka ja rakentamisen aikataulu määrätään kaivoslupassa. Siitä sovitaan paliskunnan kanssa. c) Purkuputki määrätään rakennettavaksi maanalaisena. d) Meluntorjuntamerkinnät merkitään melumallinnusten mukaisesti. e) Jäämeren rata poistettiin osayleiskaavasta sen suunnittelutilanteen mukaisesti. f) M-alueen merkintä ja määräys noudattavat Sodankylän vastaavan alueen yleiskaavojen sisältöä. g) Erottelupaikkojen ph-merkinnän määräystä tarkennetaan. h) Kaavan yleisiin määräyksiin lisätään määräys porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.
Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä kaavan jatkovalmistelussa. Poronhoitolain 53 § mukaisia neuvotteluja on syytä jatkaa.	Molempien paliskuntien lausuntoihin annetaan omat vastineet ja jatketaan neuvotteluja. PHL:n 53 § mukainen toinen neuvottelu järjestetään kaavoituksen aikana

7. ORANIEMEN PALISKUNTA

Lausunto 30.4.2021	***Vastine***
Hanke sijoittuu pääosin Oraniemen paliskunnan alueelle. Paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 6 000 ja poronomistajia on 127. Paliskunnan osakkailla on paliskunnan alueella ylimuistoinen nautintaoikeus, poronhoito-oikeus (poronhoitolaki, PHL, 848/1990, 3 §). Paliskunta sijaitsee PHL 2 §:n mukaisella erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulla alueella, missä valtion maata ei saa käyttää siten, että siitä aiheutuu poronhoidolle huomattavaa haittaa. Hanke sijaitsee osittain valtion mailla, joten sen menettelyissä on myös voimassa poronhoitolain mukainen viranomaisten neuvotteluvelvollisuus (PHL 53 §). Paliskunnassa on luontaisesti paljon laajoja ravinteikkaita suoalueita ja kuusimetsiä, mutta niukasti rykimän, syksyn ja alkutalven laitumina tärkeitä kangasmaita.	Hankkeen vaikutuksia poronhoitoon on selvitetty YVA-menettelyssä. Arvioinnin perustaksi on laadittu porotalousselvitys. Porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Hankkeen vaikutuksista on keskusteltu pienryhmätapaamisissa ja paliskuntien kanssa on järjestetty Poronhoitolain 53§:n mukainen neuvottelu 19.11.2020. Vastaava neuvottelu on järjestetty Sakatin osayleiskaavan valmisteluvaiheeseen liittyen 21.1.2021. Kaavoituksen yhteydessä tullaan järjestämään uusi neuvottelu.
Alueella voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava edellyttää poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista ja poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista mm. matkailutoimintoja ja loma-asuntoja suunniteltaessa. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitettäessä tulee asiasta neuvotella asianosaisen paliskunnan kanssa. Maakuntakaavan määräys laajentaa neuvotteluvelvollisuuden muillekin viranomaisille, kuten kunnalle. Alueella on vireillä Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040. Yleisen, koko kaava-aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä koltta-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa.” Maakuntakaavan ohjaus on otettava huomioon kaivoshankkeen osayleiskaavaa laadittaessa (Maankäyttö- ja rakennuslaki, MRL 132/1999, 32 §).	Alueelle on laadittu Sakatin vaihemaakuntakaavaa, jonka kaavaehdotuksen ja vastineet liiton hallitus on hyväksynyt. Sen yhteydessä on järjestetty myös Poronhoitolain mukaiset neuvottelut, johon osallistuvat Lapin Liiton, hankevastaavan ja paliskuntien lisäksi Sodankylän kunta ja tarvittavat valtion viranomaiset. Vaihekaavan ohjausryhmässä on edustettuna paliskuntain yhdistys, Oraniemen ja Sattasen paliskunnat, Lupa- ja valvontavirasto (ELY-keskus), Elinvoimakeskus, kunta, Väylävirasto, Suomen Metsäkeskus ja Metsähallitus. Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 on saanut lainvoiman 20.3.2026.
Alueelle on käynnistetty Sakatin vaihemaakuntakaavan laatiminen. Vaihemaakuntakaavan luonnos ei ole vielä ollut nähtävillä, mikä vaikeuttaa myös osayleiskaavasta lausumista sen ohella, että YVA:sta ja Natura-arvioinnista ei ole viranomaisten päätelmiä tai lausuntoja käytettävissä.	Lapin liiton hallitus hyväksyi 13.5.2026 vastineet julkisessa kuulemisessa saatuihin muistutuksiin sekä vastineiden perusteella täydennetyn vaihemaakuntakaavan ehdotuksen. Vaihemaakuntakaava on edennyt osayleiskaavan II kaavaluonnoksen valmisteluaineistojen valmistelun edellä. YVA-arviointiselostus on täydennetty ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on myös saatu sekä Natura-arviointia on täydennetty ennen osayleiskaavan II kaavaluonnoksen aineistojen valmistelua. Osayleiskaavan luonnos II on laadittu vasta perustellun päätelmän jälkeen, kun selvitykset ja vaikutusten arvioinnit ovat olleet riittävät.
MRL 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yleiskaavalla ei saa aiheuttaa	Huomioidaan kaavoituksessa ja jatkosuunnittelussa.

maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoito on Sodankylässä merkittävä elinkeino ja sen oikeudet ja toimintaedellytykset on turvattava kaavaratkaisussa. Kaivoslain (621/2011) mukaan malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle (50 §).	
Oraniemen paliskunnalla on yli vuosikymmenen kokemus kaivostoiminnasta, sillä Kevitsan kaivos sijaitsee paliskunnan alueella, reilun 10 kilometrin päässä pohjoiseen Sakatin hankealueesta. Paliskunta tietää, että Sakatin kaivoshanke aiheuttaisi vaikutuksia koko paliskunnan alueelle. Hankealue sijaitsee paliskunnan tärkeimmillä syys- ja talvilaidunalueilla. Sen läheisyydessä on myös porojen kevätlaidunta ja vasoma-alueita sekä ravinteikkaita kesälaitumia.	Porotalousselvityksen sekä poronhoidon täydennysselvityksen laatimisen yhteydessä on huomioitu paliskuntien kokemuksia jo olemassa olevasta kaivostoiminnasta. Kevitsa on avolouhos ja Sakatissa kaivos sijaitsee maan alla. Maanpäällisten toimintojen pinta-ala on merkittävästi pienempi kuin Kevitsassa.
Hankkeen vaikutukset poronhoidolle a) laidunalueiden pienentyminen/menetys joko suoraan tai epäsuorasti ja sen merkitys ja seuraukset b) porojen kulkureittien muuttuminen tai estyminen c) kaivoksen hankealueelle jäävät paliskunnan rakenteet käyttökelvottomia d) liikenteen lisäys lisää porokolareita e) turvallisuusriski hankealueella myös poronhoitajille f) kustannusten lisääntyminen, poronhoidon kannattavuuden väheneminen ja elinkeinon epävarma tulevaisuus g) pölyn vaikutuksia ei tiedetä ja vaikutusten arvioinnissa käytetyt tutkimukset ovat vanoja, eivätkä ole relevantteja	Lausunnossa on monipuolisesti kerrottu hankkeen mahdollisista vaikutuksista poronhoidolle, jotka on huomioitu porotalousselvityksessä sekä poronhoidon täydennysselvityksessä. Paliskunnan kanssa on neuvoteltu lieventämistoimista ja keskusteluja jatketaan edelleen. Pölylaskeuman vaikutuksista porojen ravintoon tehtiin selvitys, joka on huomioitu poronhoidon täydennysselvityksessä.
Osayleiskaava Osayleiskaavassa käytetään YVA:n poronhoitoa koskevassa liiteraportin arviointia kaavan vaikutusten arvioimiseen. Paliskunta ei ole yhtä mieltä kaikkien arviointien johtopäätöksistä. Paliskunnan tasolla aiheutuvia vaikutuksia vähätellään useissa kohdissa. Paliskunnalle kokonaisuutena aiheutuvaa laitumien menetyksen merkitystä ja kaikesta muutoksesta seuraavaa kustannusten nousua ei ole arvioitu. Alueella on sen vaikutuspiirissä ja kahden kaivoksen yhteisvaikutuksen alueella ovat paliskunnan parhaat laitumet. Paliskunta ei ole yhtä mieltä siitä, että Kevitsan toiminnan loppuminen ”kompensoisi” laidunten menetystä, joka aiheutuu Sakatin hankkeesta. YVA:ssa ei ole selvitetty riittävästi poronhoidolle aiheutuvia vaikutuksia. Paliskunnalle kokonaisuutena aiheutuvaa haittaa ei ole arvioitu riittävästi ja sitä vähätellään. Paliskunta katsoo, että YVA-selvityksen puutteita on tarpeen täydentää kaavan yhteydessä.	YVA:n poronhoitoa koskevaa liiteraporttia on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Paliskunnan kanssa neuvotellaan lieventämistoimista. Arviointeja tarkennetaan kaavaluonnokseen II mm. melu-, pöly- ja maisema-arvioinnin osalta. Kaivosyhtiö on hankkinut paliskunnalle lisää gps-pantoja ja gps-pantaseurantaa jatketaan.
Kaavan vaihtoehdot	Osayleiskaavasta laaditaan 2 vaihtoehtoa: VE-pohjoisessa yhdystie liittyy VT4:ään Kitisen länsipuolella ja nykyinen yksityistie Kelujoelta kaivosalueelle säi-

Oraniemen paliskunnan mielestä paras vaihtoehto hankkeelle olisi VE0. Muista vaihtoehdoista aiheutuu poronhoidolle huomattavaa haittaa. Toteutusvaihtoehdoista vähiten haittaa aiheuttava vaihtoehto paliskunnalle olisi VE1B.	lyy. Eteläinen yhdystie liittyy valtatie 5 uuteen linjaukseen Kelujoen eteläpuolella. Sodankylän kirkonkylän osayleiskaavan muutoksella tutkitaan valtatien sijainti Sakatin osayleiskaava-alueen eteläpuolella. Aluevaraussuunnitelman tavoitteena on tarjota tarkempaa tietoa valtatien 5 uuden tielinjauksen vaikutuksista kaavaratkaisujen ja päätöksenteon tueksi. Samassa yhteydessä laaditaan aluevaraussuunnitelma myös kaivoksen yhdystiestä. Suunnittelussa pyritään minimoimaan yhdystien haitalliset vaikutukset.
Kaavamerkinnät ja -määräykset a) EK-1 alue-merkinnän tulee olla mahdollisimman suppea b) EK-1 alueelle on merkitty ohjeellinen aita. Aidan tulee kattaa kaikki poroille vaaralliset toiminnot, kuten teollisuusalue, rikastushiekka-altaat ym. Mikäli aidan sijainti jää ohjeelliseksi, tästä tulee antaa merkintää koskeva määräys. c) Kaivoksen jätevesien purkuputki tulee määrätä maan alle sijoitettavaksi d) Jäämerenrataa ei tule merkitä kaavakartalle e) M-alueiden eli maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden tulisi olla metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue -merkinnällä osoitettuja f) ph-merkintöihin liittyy maakuntakaavassa määräyksiä, jotka myös tulee sisällyttää osayleiskaavaan. g) syytä antaa yleinen kaavamääräys poronhoidon edellytysten turvaamisesta eri toimintojen tarkemmassa suunnittelussa esim. ”Kaivostoiminnan, sen vaatimien toimintojen ja muun osayleiskaava-alueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset mm. estämällä laidunalueille aiheutuvaa häiriötä.”	a) EK-1 aluetta tarkistetaan valittavan vaihtoehdon mukaiseksi. EK alue on jaettu EK-1 ja EK-2 alueeksi. EK-2 alueen määräys: Kaivostoiminnan tukialue. Maanalaiseen kallioperään saa sijoittaa kaivoksen maanalaiset yhdystunnelit ja kaivostoiminnan kannalta tarpeelliset tilat. Maanpäälliset alueet varataan haitallisten ympäristövaikutusten kuten melun ja maisemahaitan torjumiseen sekä poronhoitoon. Alueella on säilytettävä riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke. Aluetta ei aidata. b) Aitaamismääräystä tarkennetaan. Mainitut alueet tullaan aitaamaan. Aidan paikka ja rakentamisen aikataulu määrätään kaivoslupassa. Siitä sovitaan paliskunnan kanssa. c) Purkuputki määrätään rakennettavaksi maanalaisena. d) Jäämeren rata poistetaan osayleiskaavasta suunnittelutilanteen mukaisesti. e) M-alueen merkintä ja määräys noudattavat Sodankylän yleiskaavojen sisältöä. f) Erottelupaikkojen ph-merkinnän määräystä tarkennetaan. g) Kaavan yleisiin määräyksiin lisätään määräys porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.
Suunnittelussa tulee etsiä yhteistyössä keinoja haitallisten vaikutusten estämiseen ja lieventämiseen. Paliskunnan kanssa tulee sopia hankkeen seurannasta, haittojen lieventämisestä ja keinoista, joilla kompensoidaan sille aiheutuvat haitat, vahingot, lisätyöt ja menetykset täysimääräisesti. Hankkeessa on myös varauduttava estämään, lieventämään ja kompensoimaan sellaiset haitat, mitä ei nykytietämyksellä osata ennustaa.	PHL 53 §:n mukaisia neuvotteluja käydään kaikkien lupahakemusten ja kaavojen yhteydessä ja hankkeen toteuttamisessa. Paliskunnan kanssa neuvotellaan lieventämistoimista ja korvauksista.
Osayleiskaavan edetessä PHL 53 §:n mukaisia neuvotteluita tulee jatkaa.	Ennen kaavan ensimmäistä valmisteluaineistosta kuulemista (kaavaluonnos) käytiin PHL 53 § mukainen neuvottelu. Seuraava neuvottelu järjestetään kaavaluonnosten nähtäville asettamisen jälkeen. Osayleiskaavan ehdotusvaiheessa järjestetään PHL 53 § mukainen neuvottelu. Neuvottelun järjestämisestä sovitaan valtion viranomaisen kanssa.

8. SATTASNIEMEN PALISKUNTA

Lausunto 29.4.2021	***Vastine***
Sattasniemen paliskunta sijoittuu poronhoitolain (PHL 848/1990) määrittelemälle erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle. Alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Poronhoitolaissa säädetään valtion viranomaisen neuvotteluvelvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Kaivoshanke on osittain valtion mailla.	Hankkeen vaikutuksia poronhoitoon on selvitetty YVA-menettelyssä. Arvioinnin perustaksi on laadittu laaja porotalousselvitys. Porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Hankkeen vaikutuksista on keskusteltu pienryhmätapaamisissa ja paliskuntien kanssa on järjestetty Porohoitolain 53§:n mukainen neuvottelu 19.11.2020. Vastaava neuvottelu on järjestetty Sakatin osayleiskaavan valmisteluvaiheeseen liittyen 21.1.2021. Kaavoituksessa tullaan järjestämään uusi neuvottelu.
Alueella voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava edellyttää poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista ja poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista mm. matkailutoimintoja ja loma-asuntoja suunniteltaessa. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitettäessä tulee asiasta neuvotella asianosaisen paliskunnan kanssa. Maakuntakaavan määräys laajentaa neuvotteluvelvollisuuden muillekin viranomaisille, kuten kunnalle. Alueella on vireillä Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040. Yleisen, koko kaava-aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä koltta-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa.” Maakuntakaavojen ohjaus on otettava huomioon kaivoshankkeen osayleiskaavaa laadittaessa (Maankäyttö- ja rakennuslaki, MRL 132/1999, 32 §).	Alueella on vireillä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava. Sen yhteydessä on järjestetty myös Poronhoitolain mukaiset neuvottelut, johon osallistuvat Lapin Liiton, hankevastaavan ja paliskuntien lisäksi Sodankylän kunta ja tarvittavat valtion viranomaiset. Vaihemaakuntakaavan ohjausryhmässä on edustettuna paliskuntain yhdistys, Oranniemen ja Sattasen paliskunnat, ELY-keskus (nyk. Elinvoimakeskus sekä Lupa- ja valvontavirasto), kunta, Väylävirasto, Suomen Metsäkeskus ja Metsähallitus. Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 on saanut lainvoiman 20.3.2026. Maakuntakaavan ohjausvaikutus otetaan huomioon osayleiskaavaa laadittaessa.
Alueelle on käynnistetty Sakatin vaihemaakuntakaavan laatiminen. Vaihemaakuntakaavan luonnos ei ole vielä ollut nähtävillä, mikä vaikeuttaa myös osayleiskaavasta lausumista sen ohella, että YVA:sta ja Natura-arvioinnista ei ole viranomaisten päätelmiä tai lausuntoja käytettävissä.	Lapin liiton hallitus hyväksyi 13.5.2026 vastineet julkisessa kuulemisessa saatuihin muistutuksiin sekä vastineiden perusteella täydennetyn vaihemaakuntakaavan ehdotuksen. Vaihemaakuntakaava on edennyt osayleiskaavan II kaavaluonnoksen valmisteluaineistojen valmistelun edellä. Osayleiskaavan luonnos II perustuu YVA-menettelystä annetun perustellun päätelmän jälkeen tarkentuneeseen hankevaihtoehtoon, joka on huomioitu myös Natura-arvioinnin täydennyksessä. Lisäksi osayleiskaavan luonnos II perustuu myös vaihemaakuntakaavassa tehtyihin ratkaisuihin ja niiden vaikutusten arviointeihin
MRL 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yleiskaavalla ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoito on Sodankylässä merkittävä elinkeino ja sen oikeudet ja toimintaedellytykset on turvattava kaavaratkaisussa. Kaivoslain (621/2011) mukaan malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää, jos	Huomioidaan kaavoituksessa ja jatkosuunnittelussa.

luvan mukainen toiminta aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle (50 §).	
YVA-selvitys puutteellinen monelta osin ja paliskunta vaatii sitä täydennettäväksi. Poroselvityksessä ei ole tuotu esille, että suunnitellun kaivoksen vaikutusalueella on noin 30–40 % paliskunnan poroista. Alueella myös lukuisia paliskunnan osakkaiden porotiloja. Selvitykseen ei ole merkitty Sattasen kylän alueella ja Kitisen joen länsipuolella olevia viljelyksiä. Kaikki merkityt häiriöalueet näyttävät kartoissa päättyvän paliskuntien rajalla Kitisen jokeen. Kuitenkin YVA-selostuksessakin ilmenee haittavaikutusten yltävän myös Sattasniemen paliskunnan puolelle.	YVA-selostuksen porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Paliskunnan kanssa neuvotellaan lieventämistoimista. Arviointeja tarkennettiin kaavoitusta varten kaavaluonnokseen II mm. melu-, pöly- ja maisema-arviointien osalta. Porojen gps-seurantaa jatketaan. Vaikutukset on arvioitu niiden vaikutusalueiden mukaisesti.
Liikenne a) Suurimmat haittavaikutukset tulevat lisääntyvästä liikenteestä. Liikenteen aiheuttamia haittavaikutuksia ei ole YVA-selostuksessa käsitelty riittävästi ja arvioitu paliskunnan osalta. Haitan aste ja mittaluokka tulisi arvioida YVA-selostuksessa. Haittoja arvioitaessa tulisi käsitellä VT4 aidan ja aitarakennelmien rakentamisesta, kunnossapidosta ja porttiratkaisuista aiheutuvia haittoja ja kustannuksia. b) Haittavaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös yhteisvaikutukset jo olemassa olevien kaivosten osalta. c) YVA-arviointiselostuksessa ei käsitellä lainkaan kaivostoimintaan liittyvää yhdyskuntarakentamista, joka puolestaan tulisi lisäämään poronhoidon häiriöalueita ja niistä seuraavia laidunmenetyksiä poronhoidolle.	a) YVA-selostuksen porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Paliskunnan kanssa neuvotellaan lieventämistoimista. b) Yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa on arvioitu YVA-menettelyssä ja poronhoidon täydennysselvityksessä. c) YVA-selostuksen liitteenä on yhdyskuntarakenneselvitys. Arviointia tarkennetaan osayleiskaavassa.
Pöly a) Selvityksen taustatiedoissa on mainittu Sattasniemen paliskunnan viljelysalueet Sattasen ja Kersilön kylässä sekä Sattasjoen ja Kitisen varressa. Näiden viljelysten todetaan olevan lähes kauttaaltaan porotalouskäytössä. Sattasniemen viljelyspeltoja ei ole merkitty taustakarttoihin, vaikka niistä on annettu tieto sidosryhmätapaamisessa. Poroselvityksessä todetaan useammassa kohtaa porojen lisäruokinnan ja etenkin rehun olevan suurimpia kulueriä porotaloudessa. Lisäksi todetaan porojen tarhaamisen vaativan laajat tarhaamiseen ja rehutuotantoon soveltuvat alueet. Edelleen todetaan rehujen kuljettamisen kauempaa olevan suuri kuluerä, mikäli niin joudutaan toimimaan. b) Sakatin kaivoksen vaikutuspiirissä ja pölyn laskeuma-alueella sijaitsee useita talviruokintatarhoja sekä vasotustarhoja Sattasniemen paliskunnan alueella. Vaikutusalueella on myös porojen maastoruokinta-alueita. Syksyn erotusten jälkeen ja tarhausaikaan alueella on jopa tuhansia Sattasniemen poroja.	a-h) Sakatin kaivoksen perustilaselvityksiä on täydennetty pölylaskeumatarkkailun osalta YVA-menettelyn aikana vuonna 2021-2022. Perustilaselvitys käsittää kolme tarkkailupistettä Sattasen kylällä sekä kolme tarkkailupistettä Kitisen jokivarressa Puolakan ja Sahakankaan välisellä alueella. Tuloksia on selvitetty myös osayleiskaavan selostuksessa luvussa 7.2 Pöly- ja hiukkaspäästöt ja kaasumaiset päästöt. YVA-täydennyksen 2023 liitteenä on esitetty yhteenveto rikastushiekan kuivaläjityksen referensseistä ja pölynhallintakeinoista. YVA-menettelyn jälkeen hankkeelle on laadittu selvitys Sakatin pölyvaikutukset sekundääriset vaikutukset poroihin (Ramboll 31.5.2024), jossa tarkasteltiin pölylaskeuman mahdollisia sekundäärisiä vaikutuksia alueen porojen ravintoon. Sakatin pölyvaikutusten arviointi porojen sekundaarinen altistuminen – lähtöaineistossa ja taustaselvityksessä (Ramboll 2024) kuvataan pölyn koostumusta. Selvityksessä tarkasteltiin kahdessa rikastusprosessivaihtoehdossa syntyviä matalarikkisiä rikastushiekkoja, joiden mineraloginen koostumus, hapontuotto ja alkuaineiden kokonaispi-

c) Poroselvityksessä puhutaan pääasiassa pölyn määrästä ilmassa, vaikka relevantimpaa porotalouden kannalta olisi puhua maahan laskeutuvasta pölystä. Selvityksestä ei ilmene mitä aineita pöly pitää sisällään eikä YVA-selostuksessa ole arvioitulainkaan pölyn vaikutusta ravintokasveihin ja sitä kautta ihmisten ja eläinten terveyteen. d) Lähde, jonka raja-arvoa on käytetty pölymallinnuksen raja-arvona, ei ole tutkimus vaan väliaikaiseen käyttöön tarkoitettu tierakenneoppaan liite. Lähteestä ei ilmene, mihin raja-arvo perustuu. Natura-arvioinnista ilmenee, että alkuperäinen lähde raja-arvolle on vuonna 1993 ilmestynyt kokooma-artikkeli tutkimuksista eli ei myöskään varsinainen tutkimus. e) Arvioitaessa kaivospölyn haittoja kasveille, tulee muun muassa arvioida kaivospölyn mineraalisisältöä, pH-arvoa, pölyn vaikutusta maaperään sekä pölyn laskeutumista lumelle ja sitä kautta kasvistolle ja eläimistölle aiheutuvaa haittaa. Pororehulle aiheutuvaa haittaa ei ole arvioitu lainkaan. f) Tutkimustietoa pölyn leviämisestä kuivalajitysalueilta ei ole saatavilla. g) Sattasen kylän alueella ei ole tehty perustilaselvitystä pölyn osalta. Paliskunnan alueen tarhoja sekä viljelyksiä jää mallinnuksia huomattavasti laajemmin pölyhäiriöalueen sisälle. Porot eivät voi tarhoista siirtyä, vaikka pöly aiheuttaisi niiden terveydelle haittaa. Huomio myös pölylaskeumasta lumelle. Myöskään viljelyksiä ei voi siirtää. Näitä haittoja ei ole arvioitu YVA-selostuksessa. h) Pölyn aiheuttamaa haittaa ei ole YVA-selostuksessa arvioitu riittävän laajasti. Puutteellisista lähteistä ja taustaselvityksistä johtuen, selostuksen johtopäätös haitan asteesta Sattasniemelle pölyn osalta on virheellinen. Haitan astetta voidaan arvioida vasta, kun edellä mainitut asiat on selvitetty perusteellisemmin.	toisuudet esitettiin. Myös metallien liukoisuus matalarikkisestä rikastushiekasta ja pölyn raskasmetallipitoisuudet suhteutettuna maaperään sisältyvät raporttiin. Pölyn vaikutusta herkkiin kasvilajeihin on käsitelty myös Natura-arvioinnissa. Suunnittelun tarkentuessa myös vaikutusten arviointia tarkennetaan.
Melu a) Melua käsitellään selvityksessä suurpiirteisesti. Lukijalle ei jää selvää kuvaa, miten kaivosaikainen melu eroaa VT4:n melusta vaan niitä verrataan lähes samanarvoisina. Melun vuorokausivaihtelu olisi esimerkiksi hyvä ottaa selvityksessä esiin. b) Meluhäiriöalueeksi tulisi laskea suurempi alue tai sen laskeminen on käytettyjen arvojen mukaan perusteltava paremmin. c) Ylittyvien meluohjearvojen alle jää Sattasniemen puolella monia porotiloja pysyvine asuinrakennuksineen. d) Selvityksessä ei oteta kantaa melun vaikutukseen paliskunnan porotarhoille ja vasotustarhoille. Melun vaikutusta tarhaporoihin tulisi arvioida.	a) YVA-menettelyn yhteydessä kaivoksen melua on arvioitu sekä päivä- ja yöaikana. Hankkeen tarkentuessa melumallinnusta on päivitetty osayleiskaavaan ja ympäristölupahakemusta varten. Päivitetyssä mallinnuksessa on huomioitu sekä päivä- ja yöaikainen melu. Liikennemelun melualuelaskennat tehtiin käyttäen yhteispohjoismaista tieliikennemelun laskentamallia. Mallia käytetään tie- ja kaivoshankkeissa Suomessa. Kaivoksen sekä rakentamisen toimintojen melu mallinnettiin yleisen teollisuusmelumallin (ISO9613-2) mukaisesti. b) Melualueiden laskennassa on huomioitu Valtioneuvoston päätös (993/1992) melutason ohjearvoista ulkona, joita melutaso ei saa ylittää. Meluvyöhykkeet on esitetty loma-asumiseen käytettävien alueiden, taa-

e) Meluvalleja on suunniteltu hankkeessa vain Viiankiaavan puolelle, vaikka kaivosmelu ylittää ohjearvot myös Sattasen kylässä ja Kitisen varrella. f) Paliskunta katsoo, että melun estämistoimenpiteet, kuten meluvallit, tulee suunnitella ja merkitä osayleiskaavaan myös Sattasniemen paliskunnan suuntaan.	jamien ulkopuolisten virkistys- ja luonnonsuojelualueiden 40 dB yöajan ohjearvoon saakka. c-f) Sattasniemen kylän kohdalla pääasiallinen melun lähde on valtatien 4 liikenne. Meluntorjuntamääräykset annetaan melumallinnuksen perusteella alueille, joilla melun ohjearvot ylittyvät. Valtatien 4 meluntorjunnasta päättää tienpitäjä eli Elinvoimakeskus. Osayleiskaavassa annetaan määräykset meluntorjunnasta silloin kun kaavan mukainen toiminta saattaa aiheuttaa melun ohjearvoja ylittävää melutasoa häiriintyville kohteille.
Voimalinjat a) Poroselvityksessä ei ole käsitelty lainkaan voimalinjan rakentamisen vaikutusta porotalouteen eikä kerrota kuinka suuren pinta-alan uusi voimalinja vie laidunalueesta. b) Voimalinjan rakentamista koskeva liite puutteellinen haittojen vaikutusten arvioinnin osalta. Voimalinjan rakentamista tulisi käsitellä selvityksessä paremmin.	Voimajohdon rakentamisesta on YVA-menettelyn yhteydessä laadittu ympäristöselvitys (YVS). Selvitys on YVA-selostuksen liitteenä, liite 24. Ympäristöselvityksen laadinnan yhteydessä on neuvoteltu paliskuntien kanssa. YVA-selostuksen porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Poronhoidon täydennysselvityksessä on käsitelty voimalinjan rakentamisen vaikutusta poronhoitoon.
Osallistaminen Poronhoitajat kokevat, että kaivosyhtiön edustajat ovat sivuuttaneet heidän huolensa kaivoksen haitoista. Kaavaselostuksessa todetaan, että YVA-selvityksen teossa olisi osallistettu poronhoitajia. Porotalouden sidosryhmätapaamisia, johon Sattasniemen paliskunta on kutsuttu, on ollut vain 2 vuonna 2018. Helsingin yliopiston tutkija Maija Lassila toteaakin vuonna 2020 julkaistussa tutkimusartikkelissaan, että Sodankylän alueen poronhoitajat kokevat, että kaivosyhtiön edustajat ovat sivuuttaneet heidän huolensa kaivoksen haitoista (Lassila 2020). Vuoden 2018 tilaisuuksissa kerättiin tausta-aineistoa YVA-selostukseen eikä mahdollisista haitoista ollut tuolloin vielä mitään tietoa. Jo tuolloin Sattasniemen ja Oraniemen paliskuntien poronhoitajat esittivät selvityksen mukaan perustellun huolensa etenkin pölyn ja melun vaikutuksista poroihin. Pöly- ja meluasiaa ei ole käyty edellä mainituissa sidosryhmätapaamisissa läpi vaan on todettu näiden selvitysten olevan keskeneräisiä. Poroselvityksen mukaan pöly- ja melumallinnukset ovat valmistuneet vasta 2020. Melualueet esitellään suurpiirteisesti poroselvityksessä kartoin ja pölymallinnukset vain mainitaan ilman tarkempia sivunumeroituja lähdeviitteitä.	Osayleiskaavasta järjestetään neuvottelut PHL 53 § mukaisesti. PHL:n 53 § mukainen ensimmäinen neuvottelu on käyty ja toinen neuvottelu järjestetään osayleiskaavan valmisteluvaiheen 2 yhteydessä. Viitataan vastineen kohtiin Pöly ja Melu.
Arvioinnin asianmukaisuus ja riittävyys YVA-selostuksen nykytilan kartoitus tehty kohtuullisesti. Haittavaikutusten arviointi monin paikoin erittäin puutteellista. Lähteinä käytetty aineisto ei täytä tieteellisen lähdeaineiston kriteereitä. Selostuksessa lähteiden käyttö ylimalkaista ja lähdeviittaukset puutteellisia. Koko YVA-selostuksessa puutteita käytettävien mittasuureiden osalta.	YVA-selostuksen porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Täydennysselvityksessä on kiinnitetty huomiota YVA:n perustellussa päätelmässä ja osayleiskaavojen lausunnoissa esille nousseisiin puutteisiin.
Haittojen lieventämiskeinot	

Laidunten laadun muutoksiin sekä ravintokasvien maittavuuden heikentymiseen ratkaisuksi ehdotetaan seuraavia: Suojakasvillisuus/melu- ja näköesteet kaivosinfran ja laidunten ympärillä sekä pölyämisen hallinta ja haitta-ainepäästöjen minimointi. Nämä lieventämiskeinot tulee toteuttaa Sattasniemen paliskunnan poronhoito huomioiden. Ainakin meluesteet voidaan ratkaista osayleiskaavassa. Lisäkustannusten ja työajan kuluminen -kohtaan ratkaisuksi ehdotetaan vähiten haittaavan VE:n valinta, korvaavat peltoalueet ja haittojen kompensointi.	Osayleiskaavasta järjestetään neuvottelut PHL 53 § mukaisesti. Kaavaluonnoksesta käytiin poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu 17.1.2021. Seuraava järjestetään valmisteluaineiston kuulemisen yhteydessä. Meluesteet määrätään mallinnusten mukaisesti.
Kaavamerkinnät ja määräykset Kaikkiin kaavan vaihtoehtoihin vaikea ottaa kantaa. Sattasniemen paliskunnan poronhoidon kannalta edullisin vaihtoehto on, ettei kaivosta toteuteta lainkaan (VE 0). Mikäli kaivos toteutetaan, tulee se tehdä sellaisin ratkaisuin, että alueen luonnolle, ympäristölle ja muille elinkeinoille sekä asutukselle aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa. Arvioitaessa toteutusvaihtoehtoja ja niiden aiheuttamia haittoja, vähiten haittaa suhteessa muihin toteutusvaihtoehtoihin Sattasniemen poronhoidolle aiheuttaa vaihtoehto VE1a. Kaivostoiminnan haitallisia vaikutuksia tulee estää kaavaratkaisuin. Sattasniemen paliskunnan suuntaan tulee lisätä meluntorjuntamerkintöjä. Myös pölyntorjuntaan tulee määrätä toimintoja, mikäli se on kaavalla mahdollista. Kaavassa tulee antaa yleinen kaavamääräys poronhoidon toimintaedellytysten turvaamisesta kaivoksen toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.	Merkitään tiedoksi. Meluntorjuntamääräykset annetaan melumallinnuksen perusteella alueille, joilla melun ohjearvot ylittyvät. Pölyn leviämisen ja laskeuman mallinnuksella arvioidaan vaikutuksia porojen ravintoon. Kaavan yleisiin määräyksiin lisätään määräys porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.
Paliskunta vaatii, että porojen GPS-seurantaa tulee jatkaa ja pantoja tulee lisätä.	Porojen gps-seurantaa jatketaan. Kaivosyhtiö on hankkinut uusia pantoja.
Kaivoshankkeen mahdollinen toteuttaminen heikentää mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoa. Kaivosyhtiö on ilmoittanut halunsa ekologisiin kompensaatioihin suojelemalla maa-alueita. Paliskunta esittää, että asiassa tulee ottaa huomioon myös haitankärsijät ja heidän näkemyksensä sekä tarpeensa suunniteltaessa mahdollisia suojelukompensaatioalueita.	Ekologisessa kompensaatiossa otetaan huomioon luonnolle tapahtuva menetys. Yhtiö pyrkii löytämään keinoja ekosysteemipalveluiden kompensoimiseksi yhteistyössä paikallisten yhteisöjen kanssa.
Kaavan poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluita tulee jatkaa.	Osayleiskaavasta järjestetään neuvottelut PHL 53 § mukaisesti.

9. PUOLUSTUSVOIMAT

Lausunto 4.5.2021	***Vastine***
Puolustusvoimat on tutustunut lausuntopyyntöön ja toteaa olevansa osallinen kaavoituksessa.	Puolustusvoimat on merkitty osalliseksi.
Osayleiskaavan toteuttamiselle ei ole estettä edellyttäen, että kaivoksen läjityskasojen korkeus ei ylitä korkeutta 250 metriä merenpinnan yläpuolella.	Rakenteiden ja rakennusten suurimmasta sallitusta korkeudesta annetaan kaavamääräys.
Suunnittelussa on otettu huomioon suunnittelualueen eteläosassa oleva maakuntakaavan merkintä	Merkitään tiedoksi.

EP2899 Sodankylän varuskunta (lähiharjoitusalueeseen sisältyvä vesistökoulutusalue). Asialla ei katsota olevan vaikutusta em. alueen maankäyttöön.	
Jatkossa maankaivu- ja rakennustöitä tehdessä tulee huomioida alueella ja sen läheisyydessä mahdollisesti kulkevat Puolustusvoimien kaapelilinjat. Linjojen sijainti tulee selvittää vähintään 10 työpäivää ennen aiottua rakentamista.	Huomioidaan jatkosuunnittelussa ja rakentamisessa.

10. ROVAKAIRA

Lausunto 20.4.2021	***Vastine***
Hankkeessa tulee ottaa huomioon nykyinen sähkönjakeluverkko. Rakennettaessa sähköjohtojen välittömään läheisyyteen on aina oltava yhteydessä verkon omistajaan, jolta saa tarkemmat ohjeet. Mahdolliset verkostoon tehtävät muutostyöt maksaa töiden tilaaja. Sähkönjakeluverkon rakentamisesta kaivosalueen ulkopuolella tulee kysyä lupa jakeluverkon haltijalta.	Tiedotetaan sähköyhtiölle kaavoituksen etenemisestä.

11. STUK

Lausunto 3.5.2021	***Vastine***
Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

12. SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON LAPIN PIIRI RY

Lausunto 30.4.2021	***Vastine***
Valmisteluaineisto liian puutteellinen sekä alueerajauksen että tarvittavien selvitysaineistojen kuvauksien suhteen, jotta niiden perusteella voitaisiin laatia osayleiskaava: a) joka turvaisi luonnon monimuotoisuuden ja suojeluarvojen toteutumisen, huomioiden kaivosalan hankkeiden yhteiset vaikutukset b) joka turvaisi kunnan perinteisten elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset huomioiden kaivosalan hankkeiden yhteisen vaikutukset luonnolliseen pääomaan, johon kunnan tulevaisuus pidemmällä aikavälillä tukeutuu c) jossa olisi määritetty kaivosalan toiminnoista eri intressiryhmille aiheutuvat hyödyt ja haitat tasapuolisiin ja oikeudenmukaisiin, yhteisesti sovittuihin selvitysperiaatteisiin perustuen. Esitämme valmisteluaineistoa palautettavaksi tältä osin uudelleen valmisteltavaksi.	Osayleiskaava laaditaan alueelle, johon kaivoshanke aiheuttaa maankäytön muutoksia. Selvitykset ovat osayleiskaavoitukseen nähden poikkeuksellisen laajat ja laadukkaat. Kaivosten yhteisvaikutuksia on arvioitu YVA-selostuksessa sekä kaavaselostuksessa. Kaivoksen aluetaloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen on arvioitu YVA-menettelyn yhteydessä. Luontoarvojen selvitykset ovat poikkeuksellisen laajat ja kattavat. Näin aineistot ovat riittävät MRA 30§:n mukaisen valmisteluvaiheen kuulemisen toteuttamiseen.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen a) Viitataan kunnan linjaamaan tavoitteeseen, että harjoitettava kaivostoiminta on kunnan arvojen mukaisesti sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävää. Kunta pitää tärkeänä, että haitat minimoidaan ja korvataan. Ekologinen kestävyys tarkoittaa, ettei kaivostoiminnalla heikennetä luonnon monimuotoisuutta ja että luontoarvot ja luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet turvataan. SLL:n piiri pitää kunnan tavoitelinjausta ehdottoman tärkeänä ja tukee omalta osaltaan ekologisen kestävyyden tavoitetta. b) Valmisteluaineistossa ei ole tuotu esiin periaatteita siitä, kuinka kaivostoimijan hankkeen ja hankekokonaisuuden ekologiset ja luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat seikat selvitetään ja haitalliset vaikutukset estetään. c) Selvitysaineistossa esitetyn rajauksen mukaan suunnittelualue on rajattu irralleen alueen ekologisesta sekä luonnon monimuotoisuuskokonaisuudesta siten, etteivät hankkeen vaikutukset kokonaisuuteen tule selvityksen kohteeksi. d) Kaivoshankkeen ja ympärillä olevien malminetsintähankkeiden yhteisvaikutuksia eikä myöskään hankkeen vaikutuksia yhdessä alueella olevien muiden kaivosalan toimijoiden hankkeiden kanssa ole valmisteluaineistossa esitetty selvitettäväksi. e) Kaivosyhtiöiden menettelytavan avulla, jossa hankkeiden lupia haetaan ja luvitetaan pieninä palasina, ei saada tehtyä hankkeiden yhteisistä ympäristövaikutusten arvioinnista sellaista kokonaisarviota, jota voitaisiin käyttää osayleiskaavan laatimisen perusteena.	a) Kaavan ja kaavoitusohjelman tavoitteet ovat yhteneväiset. Luontoon kohdistuvat menetykset on tarkoitus korvata, tehdä ennallistamista. YVA-selostuksen ekologisen kompensaation (liite 18) periaatteiden mukaisesti luonnolle aiheutetut heikennykset on tarkoitus kompensoida. Viiankiaavan Natura 2000 -alueen suojeluperusteiden mahdollisen heikennyksen korvaamisesta on laadittu suunnitteluperiaatteet, yleissuunnitelma ja toimenpidealueiden suunnitelmat sekä kaivoshankkeen Natura 2000 -alustava seurantaohjelma. b) Osayleiskaavan laadintaa ohjaa alueidenkäyttölaki. Koska kyseessä on ympäristövaikutuksiltaan merkittävän hankkeen kaavoitus, perustuu kaava hankeen ympäristövaikutusten arvioinnin ja siihen liittyvän Natura-arvioinnin, sen täydennyksen ja lausuntomenettelyn tuloksiin. Kaava ohjaa vähentämään haitallisia vaikutuksia. c) Suunnittelualueen rajaus on tehty hankesuunnitelman mukaisesti ja sisältää hankkeen kaikki toiminnot. Vaikutusten arviointi tehdään sille alueelle, jolle vaikutuksia kohdentuu. AKL 9§:n mukaan selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia d) Sakatin YVA:ssa, kaivoksen vaihemaakuntakaavassa sekä osayleiskaavassa on arvioitu yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa mm. Kevitsan, Soklin ja Pahtavaaran kaivoshankkeet. YVA-selostuksessa on erityisesti tarkasteltu Kevitsan toiminnan eri skenaarioita. Viiankiaavan Natura-arvioinnissa on lisäksi arvioitu yhteisvaikutukset muiden suojelualueen läheisyydessä toimivien malminetsintähankkeiden kanssa. e) Vaihemaakuntakaava, osayleiskaava, ympäristölupa, kaivoslupa ja muut hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömät suunnitelmat ja luvat tehdään hankekokonaisuudesta ko. lakien mukaisesti.
f) Osayleiskaavan selvitysaineistoa ei voi perustaa hankekokonaisuuksista erilleen pilkottujen osasten lupaselvitystietoihin perustuen, vaan että kunnan osayleiskaavan laatimisaineistoon on erikseen määritettävä periaatteet, joiden avulla luotettavasti selvitetään kaivosalan toimintojen yhteiset kokonaisvaikutukset alueen ekologiseen tilaan, luonnon monimuotoisuuteen, vesistöjen ja pohjavesien tilaan, suojeltujen soiden luontoarvoihin sekä luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksiin. g) YVA-selostuksen osalta on yhteysviranomainen todennut selvitysaineiston liian puutteelliseksi ja että eri hankkeiden kokonaisvaikutukset ovat vielä selvittämättä.	f) Osayleiskaavan selvitysaineisto perustuu alueelle YVA-menettelyn ja Natura-arvioinnin sekä sen täydennyksen yhteydessä laadittuihin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Kaavaselostuksessa on alueidenkäyttölain mukaisesti arvioitu kaavan merkittävät vaikutukset. g) Kaavaluonnos II on laadittu YVA-selostuksen täydennyksen ja perustellun päätelmän jälkeen.

h) Osayleiskaavan rajaus ei turvaa Kitisen itärannan oikeusturvaa osayleiskaavan laatimisprosessissa, koska valmisteluaineistossa ei esitetä kuvauksia edes ehdotetulle osayleiskaava-alueelle syntyvien haittojen selvittämisistä ja lieventämistoimista, eikä korvausperiaatteista. i) Osayleiskaavan valmistelussa on vaadittava kaivosyhtiöltä uudet luotettavat selvitykset sivukivikasojen laajuudesta, korkeuksista, laadusta ja pölyvaikutuksista, jotta kaavan laatimisvaiheessa voidaan ottaa huomioon niiden vaikutus Sattasen kylän elinpiiriin. Nämä uudet selvitykset tulee myös saattaa tiedoksi kaikille Sattasen kylän asukkaille, jotta he voivat lausunnoissaan osayleiskaavan valmisteluaineistoon ottaa asiaan kantaa.	h) Kaava laaditaan sille alueelle, jolle hankkeen toiminta ulottuu. Vaikutukset on arvioitu ja arvioidaan yleiskaavaa laajemmalle alueelle. Kunkin vaikutuksen tarkastelualue määritellään vaikutuksen ominaispiirteiden mukaisesti. i) Sivukivikasojen suurin sallittu korkeus tullaan määrittelemään osayleiskaavassa ja vaikutukset arvioimaan sen mukaisesti.
Perinteisten elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaaminen a) Kokonaisvaikutusten arvioimisen puute korostuu, koska valmisteluaineistossa ei aiota selvittää kaivosalan hankkeiden yhteisvaikutuksia kunnan perinteisten elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiin, vaan viitataan pelkästään YVA-ohjelman kohtaan ”Vaikutukset elinkeinoihin ja talouteen”. b) Puuttuu toiminnan aiheuttaman aluetaloudellisen tappion muille elinkeinoille ja luonnollisen pääoman köyhtymisen arviointi. c) YVA-arviointiohjelmassa jätetään täysin selvittämättä hankkeet aiheuttamat luonnollisen pääoman heikkeneminen hankkeen elinkaaren ja jälkihoitovaiheen aikana.	a) YVA:ssa ja kaavassa on arvioitu kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksia, aluetaloudellisia vaikutuksia kaikkiin elinkeinoihin. Erityisesti on selvitetty vaikutuksia poronhoitoon. Vaihemaakuntakaavan yhteydessä on selvitetty vaikutuksia matkailuun. Mahdolliset haittavaikutukset pyritään minimoimaan. Mahdollisista haittakorvauksista sovitaan tai ne määrätään kaivostoimituksessa. b) Vaikutuksia EU:n, Suomen, Lapin ja Sodankylän elinkeinoelämään ja talouteen on arvioitu YVA:ssa ja vaihemaakuntakaavassa. Täsmennetään osayleiskaavan selostuksessa.
Eri elinkeinojen ja intressien yhteensovittaminen a) Valmisteluaineistossa ei ole esitetty periaatteita kuinka erilaiset ja suurelta osin vastakkaiset intressit selvitetään ja yhteensovitetaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti kaavaprosessin yhteydessä. b) Kaikkien eri intressiryhmien oikeuksien tasapuolisen yhteensovittamisen onnistumiseksi olisi osayleiskaavan valmisteluaineistossa pitänyt selvittää periaatteet, kuinka osayleiskaavan asianosaiset ja heidän intressinsä saadaan selvitettyä tasapuolisesti ja luotettavaksi hyväksyttävällä tavalla, sekä periaatteet siitä, kuinka kaivosalan toimintojen yhteisvaikutukset muiden osapuolten intresseihin saadaan selvitettyä luotettavasti. Tämä edellyttää luotettavien hyöty/haittaselvitysten tekemistä ja osapuolten yhteistä hyväksyntää selvitysmenetelmille osayleiskaavan valmisteluvaiheessa.	Eri ryhmien intressejä selvitetään kaavoituksen kuulemisvaiheilla ja -tilaisuuksilla. YVA-menettelyn yhteydessä on tehty laajaa osallistamista ja kuultu eri ryhmiä useiden vuosien aikana.

13. TRAFICOM

Lausunto 16.4.2021	***Vastine***
Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

14. VÄYLÄVIRASTO

Lausunto 23.4.2021	***Vastine***
Ei huomautettavaa kaavahankkeesta. Maanteiden osalta lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.	Merkitään tiedoksi.